

Vlak se je vstavil naglo, s sunkom in pokom. Zletel sem s sedeža v nasprotno steno in nazaj. Dremajoča sopotnika sta planila pokoncu, plašna, opotekajoča, padaje... Pogledal sem ven. Bil sem v zadnjem vozu vlaka. A tam spredej so ležali vozovi prevrnjeni in zdrobljeni. Hlapon je ležal na strani, kakor ranjen, zmučen konj, pojemaje hropeč. Iz podrtin je vstajal vzdih, krik in plač. Tam se je dvignilo iz njh, kakor senca...

Vlaka sta trčila skupaj. Hitel sem reševati in pomagati. V nekem kupeju nasprotnega vlaka, ki je ležal na progi, sem našel mlado damo in gospoda. Novoporočenca vračajoča se iz ženitninskega potovanja. Gospod mi bil videti hudo poškodovan in se je na zraku kmalu zavedel. Dama pa je bila ranjena na glavi prav občutno in je imela tudi nevarne notranje poškodbe.

Ko se je gospod zavedel, je pogledal okrog sebe začudeno in obenem plašno. „Marija,“ je zaklical rahlo. Kakor mrzel dih je spreletelo moje dušo to ime. Pogledal sem natančneje v blede obraz dame. „Moj Bog... ali je mogoče?“ Sklonil sem se k nji, obvezal rano in izvlekel steklenico z vinom in salmijakom.

„Marija,“ sem zašepetal s tako silo svoje duše, da je v resnici spregledala.

„Marija, ti je hudo?“ je vprašal soprog, klečeč kraj nje.

Zamižala je iz zopet spregledala. Njen pogled je obvisel na meni. Vihl sem ji par kapljic vina v usta. Začutil sem pri tem, kako je zdrhtelo njeno telo.

„Hvala, gospod doktor!“ je šepnila. Stisnil sem zobe, da so malone zaškripali, samo, da sem vzdržal vzdih, ki mi je silil iz prs.

„Ali je nevarno, gospod doktor?“ Mladi mož je iskal moje oči, proseče in z upom.

A imel sem zanj le obup... Bog, saj drugega nisem imel niti za se.

Nagnil sem se čez njo in šepnil: „Marija, odpusti mi, marija...“ „Umreti moram... Hvala ti, o Bog... Rešena bom vseh bridkosti. — Ubogi moj mož!“

„Marija, tvoj morilec sem!“ „Gospod doktor,“ je šepnila in mi stisnila roko, za katero sem jo držal. Lahke je bil ta stisk, zadnja moč uhajajočega življenja, a bil je hladilo, balzam moji duši.

„Odpusti...“ „Sem že davno... tolaži soproga!...“ „Gospod,“ sem se obrnil do mladega moža. „Brez pomoči smo. Moja znanost je ničla... Notranje poškodbe so smrtno... Brez zdravil sem...“

Vrgel se je čez njo in jel plakati, mož je plakal za ženo.

Skušal sem jo še zopet spraviti k zavesti, a le trepalnice so se zgibale. Za hip pozneje je pogledala s kuniimi očmi na moža, zganila z desnico, kot bi mu jo hotela podati v slovo, potem ji je pogled obvisel na meni in se strnil v večno spanje. Komaj viden nasmeh je preletel nekdanj tako mične ustnice in srce je zasto. Našlo je mir, katerega je iskalo, pod razvalinami vlaka ga je našlo. To lice, ki je lesketalo mladostnih rož, kakor leskečeje rosnih kapljic v jutranjem solncu, je sedaj blede, mrzlo, kakor led...

„Gloria in excelsis Deo“ je odmevalo po mestu, a tu sta ihtela dve sreči, mladi soprog, ki mu je bilo odvzeto najdražje, in jaz, človek, gnan od usode in nesreče, kakor peresec.

Zaželel sem si miru in pokoja in žal mi je bilo, da me niso strla kolesa.

A samo za hip. Vstal sem in hitel od ranjenca do ranjenca, tešil, vezal in pomagal in v srcu se mi je pri tem delu jelo gibati in taliti.

Živi, da pomoreš človeku, ne glej in plakaj, če te kdo žali, ne zmeni se za to, če te sovražijo, ti imej vedno en cilj, pomagati slehernemu.

In pri tej misli se mi je zazdelo, kakor bi mi zapelo nekaj v duši nebeško glorio, prinašajoč mi zaželjeni mir.

Slava Bogu na višavali...

Trije prijatelji.

(Spisal Starogorski)

Moji prijatelji so si radi pripovedovali dogodbe, kaj je doživel ta ali oni v svojih dijaških letih. Imeli so vsi namišljena imena, s katerimi so se klicali še tudi sedaj. In s tistimi imeni je hočem imenovati tudi jaz. Tomaž Jezik, Tobija Fekelaš, in Bog mu daj nebesa, že počiva v hladni zemlji, Lazar Bombardon. To je lepa trojica, ki ni mogla obstajati drug brez drugega, in ki je imela nekako vodilno in odločilno besedo med dijaštvom, pa tudi med pisarji v našem mestu. Zakaj Tomaž Jezik je bil močan kakor bik in je zvil žlico med prsti kakor slamnato bilko. Pripoveduje se, da sta on in Matija Fekelaš namlatila nekoč petnajst kmečkih fantov tako, da niso vedeli, ali jih tolče sam zlodej ali kdo. Tobija Fekelaš ni bil sicer tako močan, a razumel se je spretno na tepež. Dočim je Tomaž Jezik zadajal udarce, da je koža na dotičnem mestu pokazala takoj modre pege, je Tobija Fekelaš z neizmerno spretnostjo znal vreči človeško telo ob tla, da se je naredila jama, posebno če je telo padlo slučajno v blato. Lazar Bombardon se ni rad pretepal, a če je trebalo, ni štedil s tem.

Pravi, da sta Lazar Bombardon in Tobija Fekelaš nekoč vladjala, češ, da sne Fekelaš v dveh u-

rah kolač kruha za 80 vin. Stava je bila dva litra vina, katerega je moral Bombardon plačati, zakaj Fekelaš je snedel v resnici ogromni kolač ter baje izgledal tako, kakor ona žaba na travniku, ki se je tako napihovala, da je hotela postati tako velika, kakor vol. Bombardon se mu je smejal in hotel po njegovem trebuhu bobnati, česar pa Fekelaš ni dopustil. Nekoč pa so stavili v neki gostilni, bilo je že zvečer, da plača Bombardon tri litre vina, ako sne Fekelaš 28 solnih klincev (rogličkov). Fekelaš se je spravil na delo, in v treh urah je bil gotov, dasi so ga bolele čeljusti, kakor je pravil. Pri tem se je pripetila majhna nezgoda. V dotični gostilni niso imeli dovolj rogličkov, in ker se je natakarka obotavljala, jih iti iskat drugam, so se trije prijatelji razjarili in povedali, če v teku pol ure ne prinese dovolj rogličkov, razbijejo vse. Natakarka je spoznala, da se s temi ni dobro šaliti in je šla zdihuje iskat po celem mestu, in kakor je reva pozneje pripovedovala, je obletala vse peke in gostilne, ki jih ima naše mesto, da je spravila skupaj potrebno število, osemindvajset. Bil pa je razun nekaterih drugih gostov v tisti gostilni tudi nek Ignac Jazbec, velik in močan človek, ki je imel eno oko za natakarko. Možakarja je razjezilo obnašanje teh treh prijateljev, dasi je Tomaž Jezik mirno sedel in pil vrček za vrčkom, da so se nekateri čudili, kam vliva. Jel je zabavljati in zanašaje se na svojo moč celo povedal, da se naj odstranijo iz gostilne, ako se ne vedo lepše vesti. Tobija Fekelaš in Tomaž Jezik sta se spogledala, Lazar Bombardon pa je stisnil oči in se nasmejaj, kakor bi zarezgetal žrebec.

To pa je razjarilo velikana. Stopil je k njim, udaril z roko po mizi, da je zaječala in da se je razlilo Tomažu Jeziku pivo po hlačah. Kakor bi mignil, je planil ta po koncu in prisolil velikanu tako zausnico, da se je razločno slišalo, kako so šklepetali zobje. Tobija Fekelaš pa je vstal in rekel:

„Jezik, pusti ga sedaj meni, da ga vržem.“ In dolgo telo je padlo tja po stolih, da so se ta-koj trije polomili.

Nekateri gostje so hoteli pomagati Ignacu Jazbecu, in tedaj se je dvignil tudi Bombardon. Krasen tepež se je razvil po gostilni, in v nekaj minutah so bile mize in stoli razmetani, gostje pa ležali na ulici. Niti vrat niso rabili, zakaj ti trije so je pometali kar skozi okno na cesto. Nato so se mirno vsedli k svoji mizi in Fekelaš je mirno naprej jedel svoje rogličke.

Taki so bili ti trije prijatelji. Povedal bi vam lahko na ducate podobnih dogodbic. Za sedaj vam hočem povedati samo eno, ki je bila krona slavnh del prijateljev Tomaža Jezika, Tobija Fekelaša in Lazarja Bombardona.

Kake pol ure iz mesta je stala na holmcu napol razpadla viničarija, katero so pa pred par leti podrl do tal. Po mestu in okolici je krožila govorica, da v tisti viničariji straši. Po noči si ni upal nikdo v njeno obližje, in bolj bojazljivi so se je celo ogibali po dnevu. Pravili so, da so videli večkrat po noči v hiši luč, dasi že nekaj let ni nikdo stanoval v njej, da je včasih nekaj stokalo. Čuvaj vinogradov je vedel praviti, da je vselej, ko se je približal tej hiši, slišal, kako je rožljalo in žvižgalo.

Naši prijatelji so slišali te govorice in nekako nezaupno pogledovali proti hiši. Verjeli niso v strahove, a pri teh govoricah se jih je le nekaj polaščalo, kar pravimo mi drugi, da nas je strah.

„Kaj praviš k temu, Jezik?“ je vprašal Bombardon.

Jezik je zmignil z ramami in se zagledal v holmec.

Fekelaš pa je pokadil cigareto in dejal:

„Moje mnenje je, da bi šli enkrat pogledat.“ Jezik in Bombardon sta ga pogledala, na kar je Jezik rekel:

„Če misliš, da bi kilo kaj, pa pogledimo.“

„Moje mnenje je,“ nadaljuje Fekelaš, „da smo trije, in če treba, raznesemo tudi celo kočjo z vsemi hudiči vred, ki bi se nahajali v njej, če nas razjarijo.“

Bombardon se je nasmejaj kakor žrebec. Tedaj pa je prišel nasproti dijak September.

Študiral je že nekaj let več, kakor bi mu trebalo, če bi se lažje učil. Nu, sedaj je izdeloval ravno že drugič zadnjo šolo in zadovoljno pravil, da bo najbrž prišel skoz. September je že od daleč pozdravil tri prijatelje in jim namignil.

„Če hočete, naredimo izborno šalo.“

„Kako pa,“ vpraša Jezik.

„Cujte! Moji kolegi so izmaknili neke dve gosi in dve steklenici žganjice. Vsaka drži čez en liter. Enemu izmed teh, Pavlu, pa so poslali z doma en forint, za kar je kupil tobak in popir za cigarete in še druge drobnarije. Drevi, ko bo tema, grečo vsi v ono viničarijo, kjer pravijo, da straši; in tam bodo spekli gosi, kadili in pili žganjico, to je, naredili si bodo zabaven večer.“

„In v oni hiši?“

„Da. Tja ne pride noben profesor in drug nepoklican človek in bodo torej brez skrbi in prosti.“

Trije prijatelji se spogledajo in Bombardon je zarezgetal.

„Kaj pa, če bi prišli mi na obisk?“ meni Fekelaš.

„Nu, saj zato sem vas že danes cel čas iskal, da vam to povem. Samo izdati me ne smete. Jaz bom namreč tudi med njimi.“

„Koliko pa bo vseh skupaj?“

„Kakih trideset.“

„Potem bodo hitro spili.“
September pa je dejal:
„Cujte! Zakaj bi morali jesti ti otroci ukradene gosi in piti žganjico, ki jim še lahko škoduje in zatemni razum. Tudi tobak je škodljiv. Za nas štiri bi bilo to ravno izborna množina in vajeni smo takih reči, zato bi nam ne škodovalo. Moja ljubezen do tovarišev mi pa ne pripusti, da bi se zastrupljali, zato sem se obrnil do vas, da je rešimo pogube in jim odvezamo to tako, da še niti vedeli ne bodo, kako.“

Nastal je večer in za njim precej temna noč. Bilo je okrog devete ure, ko so stopali previdno naši trije prijatelji okrog hišice in iskali vhoda. Dasi so bila okna izdrta in so te odprtine pošastno zijale, vendar se niso skušali splaziti skozi ta okna v hišo. Vsak je nekako plašno pogledal odprtino in nehote vzdihnil. Po hrbtu pa ga je nekaj zašepetalo.

Bombardon je bil prvi, ki je pretrgal tišino:

„Grdo izgledajo ta okna.“

Jezik pa je pripomnil:

„Kakor pošasti, in raje zlezem na streho in od tam v hišo, kakor skozi ta črna žrela.“

Fekelaš, ki je pokadil ravno konec cigarete, je pljunil in dejal:

„Moje mnenje je, da se upremo v vrata in je polomimo. Mi trije je bomo vendar le zmogli. In to je tudi potrebno zato, da bodo naši gostje lažje prišli v hišo. Če bodo tako lazili okrog voglov, kakor mi, se končno še splašijo, in mi se obrišemo za ves trud.“

In ta je obveljala.

Spravili so se nad duri, in po polurnem, napornem delu so morale odnehati pred širokimi pleči Jezika, Fekelaša in Bombardona. Stopivši v hišo, so prižgali kosček sveče, katero je zmaknil Bombardon na sodniji, in ki se je rabila, ko se je prisegalo. Pri luči so videli, kako je učinkoval njih napor. Zapah, železen in debel, kakor močna roka, je bil skrivljen in na enem koncu izdrt iz stene. Kaj takega so lahko naredili ti trije, zakaj, to je bilo delo za 15 krepkih mož.

Ogledajo si sobo. Najprej so prišli v kuhinjo. Tu je bilo vse križem, vse razmetano in pobito. Istotako v sobi. Pri odsevu luči se je videlo še vse bolj strašno.

Bombardon je plaho vzdihnil:

„Ne bojim se tako kmalu česa, a to je vendar strašno, kako to izgleda.“

Strop v kuhinji in sobi je bil predrt in v kuhinjo je zijala velika odprtina od strehe sem.

„Zlezimo na podstrešje,“ meni Jezik in vsi ubogajo. Zgoraj je ležal dolg drog, kos okrogle peči in druga drobnarija.

Tu je Jezik razodel svoj načrt.

„Ti Fekelaš, vzameš ta drog, in ti Bombardon se spraviš na to okroglo peč. Jaz zlezem na streho. Od tam bom opazoval, kedaj pridejo, in obenem gledal v kuhinjo in sobo. Vidva se držita povsem mirno. Ko bom pa jaz zažvižgal, tedaj boš ti, Fekelaš, razbijal z drogom po podstrešju in strehi, in če se vse podere. Ti, Bombardon, pa boš valjal to peč po diljah, da bo bobnelo in grmelo. Ko pa zopet zažvižgam, pa na mah utihnita.“

Predlog, ali bolje načrt, se je zadovoljno sprejel.

Jezik je snel nekaj opeke in zlezal na streho. Fekelaš in Bombardon pa sta posedla na podstrešju. Dolgo so čakali. Ura je bila že 12 ponoči.

Kar pomoli Fekelaš glavo skozi odprtino in pravi:

„Jezik!“

„Kaj hočeš?“

„Imaš tobak? Mojega sva z Bombardonom že vsega skadila — mnogo ga itak ni bilo — in sedaj je jelo postajati dolgčas.“

„Vraga, kje pa naj vzamem tobak?“

Fekelaš je izgnil k tovarišu.

„Nima nič.“

Bombardon pa je jel godrnjati, da bi bilo bolje sedeti v krčmi, kakor čakati tu v temi na žganjico in gosi. Nato pa je vprašal:

„Jezik!“

„Kaj?“

„Ali jih še ni?“

„Se ne.“

„Kaj pa če nas je September zvodil?“

„Tega menda ne bo delal.“

„In če bi mu le prišla v glavo ta nesrečna misel?“

Bombardon se je nezadovoljen vrnil k Fekelašu in pljunil na dlani.

Ura je udarila četrta eno.

Jezik se je jel jeziti.

„Ko bi imel človek vsaj vrček piva, bi še vsakdo čepel na tej prokleti strehi, kakor štoklja... Četrta ure še čakam, potem pa grem. Ampak September se nas naj ne veselil.“

V tem se je začul šum. Jezik se je vspel in poslušal. Začuli so se mnogoštevilni koraki in govornje.

„Že grečo,“ je zašepetal Jezik tovarišema. „Pazita dobro.“

Fekelaš in Bombardon pa sta se zravnala in prijela vsak svoje orodje. Bombardonu so se napele žile in videlo se je, da hoče izliti vso svojo jezo v nedolžno okroglo peč.

Dijaki so prišli. Vrata so se odprla in vstopili so. Prižgali so sveče in ostali v kuhinji. Nekateri so si ogledali izbo, a vsak se je z vzdihom pridružil prijateljem. Reveže je bilo strah, dasi jih je bilo okrog 25 oseb.

Dva, ki sta bila očitno določena za kuhanje, sta se takoj spravila na delo in jela skubiti gosi. Drugi so po ognjišču razdevali tobak in jeli pušiti. Ena steklenica slivovke je stala zamašena na ognjišču, druga je pa pridno romala iz roke v roko žejnim dijakom.

Fekelaš in Bombardon sta nestrpno čakala na usodepolni žvižg in gledala, kako so pili žganjico. Tudi Jezik je vse to opazoval. Vnjegovi glavi pa so švigale misli.

„Naj nam vsaj oskubijo gosi — spekli si je bo mo že sami.“

Ko pa je videl, da se prično pije in kadi, pa je zamrmral:

„Vraga, a ipak predno bodo gosi oskubene, spi-jejo ti požeruhi vso žganjico in pokade ves tobak.“

V tem ga je še dregnil Fekelaš.

„No, zažvižgaj, ali pa planem z drogom nađnje.“

In Jezik je vtaknil prste v usta in zažvižgal tako presunljivo, da se je malone sam vstrašil. V bližnjem gozdu pa so se plašno dvignile vrane in prhutajoč odletele nekam dalje.

Fekelaš pa je strahovito zamahnil po opeki, da je kar zažvenketalo in cele gručee opeke so se vsule v sobo in kuhinjo. Bombardon pa je s strašnim srdom valjal peč in jo metal iz kota v kot, da se je potresala vsa hiša. Vso nevoljo je zil v to delo.

Doli v kuhinji pa je prvi hip vse otrpnilo. Kakor solnati stebri so obstali. Nato je nastalo gomazenje, sopenje in pobeg. Vrata so se zamašila silne gnječe in mnog je iskat vhoda pri oknih. V hipu je bila kuhinja prazna. Jezik je slišal, kako se je po goricah trlo kolje in slišale urne stopinje na vse strani.

Dijaki so bežali na smrt.

Zopet se zasliši divji, presunljiv žvižg.

Na mah nastane grobna tihota. Le daleč nekje so se slišali mnogoštevilni koraki bežečih. Jezik pogleda v kuhinjo. Bil je samo en dijak. Spoznal je Septembra:

„Čakaj,“ pomisli Jezik, „tudi ti boš bežal.“

In zopet je zažvižgal. Zopet se je začel peklen-ski trušč. Jezik pa je tulil vmes, kakor volkodlak.

In September je planil skozi vrata v noč.

„Tako, dovolj je,“ ustavi Jezik tovariša. „Sedaj smo neomejeni gospodarji težko prislužnega plena.“

Splezali so s podstrešja.

V kuhinji so dobili še nedotaknjeno steklenico žganjice in malo tobaka. Drugo steklenico, tobak in obe gosi so dijaki v smrtnem strahu odnesli seboj.

Bombardon je naredil kisel obraz.

„Za to betvico, pa toliko dolgočasja in truda?“

Fekelaš pa ga je potolažil:

„Ne jezi se, bolje nekaj, kakor nič. Sedaj pa gledimo, da zapustimo to gnezdo, zakaj lahko se pripeti, da pride kdo sem, ki je bolj korajžen, kakor teh 25 študentov.“

Zapustili so hišo in šli v mesto.

Kar nekdo iz grmovja zašepeče:

„Alo, ali ste vi?“

„Kdo si?“

„September.“

„Pridi sem! Ali nas ne poznaš več?“

Iz grmovja je prišla razmršena postava dija-ka Septembra. Bil je bled, kakor mesec.

„Ali si bolan?“

„Kaj še. Splašili ste me tako, da se še sedaj ves tresem.“

In September je jel pripovedovati, kaka groza je prevela vse in da je še on, ki je vedel, kdo je in kaj je, moral pobegniti, tako strašen ropot je bil.

Po mestu in okolici pa je drugi dan završalo groze.

V hišici na griču je sinoči strašilo, kakor še ni-fofi. Pripovedoval je vse to vinogradski paznik, ki je od strahu bežal iz hoima na holm in vedno je baje nekaj soplo za njim. Niti on, niti kdo drugi si ni upal po dnevu mimo ali vsaj v bližino te „strašne“ hiše, po noči pa itak ne.

Kovač Koren — nadkomisar.

(Šaljivka, pr. občil Al. Leben).

Kakor je menda cenjenim čitateljem že znano, so bile granice naše dežele — zlasti proti Hrvaški — pred nekolikimi leti s financarji zelo strogo zastražene. Ti so skrbno pod ostrimi ukazi pazili, da se ni prenašalo tuje blago, posebno tobak, čez mejo v naše kraje. Seveda, prepovedan sad najbolj diši. To je že stara reč. In tako so nekateri skrivoma prenašali ali „švercali“, kakor so imenovali ta posel v svojem kraju, tuje blago čez mejo ter ga dalje prodajali. Švercarjem so pa, kakor si vsakdo lahko misli, tičali pre-sneti financarji globoko v želodec. Nagajali so jim ter so jih imeli za norce, kjer in kakorkoli so mogli. Nek tak komičen slučaj naj vam pove naša povestica, ki se je dogodila v oni dobi.

Kovač Koren je bil velik, močan mož in v naj-boliših letih. Svoje obrt je poznal temeljito. Na stotine krampov, vil, motik, verig in obročev je izdelal v času svojega življenja, na tisoče žebeljev je ošpil, brez števila konjev podkopal itd. Njegova kovačnica je bila priročna in dobro vrejena, samo eden pogrešek je imela — pomanjkanje vode. Kovač Koren je moral z ogromnim naporom nabrati vselej toliko vo-de, da je gnala njegovo kladivo in obenem meh. To-rej voda je bila dragocena — in to pomanjkanje vode ni le škodovalo kovačnici, temveč tudi kovaču same-mu. — Kovaška obrt je namreč silno suhoparna v svojem bistvu. Ogrenj in nabijanje povzroči potenje ter suši jetra. Kovač Koren pa je moral z vsako kap-

ljico vode štediti in je bil pri tem v nevarnosti, da vzame konec radi strašne žeje. Toda blizu njegove kovačnice pa je stala gostilna „Pri zeleni lipi“. Ko je kovač Koren nekega dne po srečnem naključju nale-tel na to gostilno, je bila omenjena nevarnost zanj iz-ginila. Odslej ni trpel nikoli več žeje. — Ne smeš pa misliti, spoštovani bralec, da je Koren tekočino čez mero vlival na svoja jetra. — Četudi je včasih neko-liko več popil, nego drugi gostje, njegova izsušena jetra pa so po pravici tudi nekaj več smela zahteva-ti in zelo redko kedaj si videl mojstra s kakim „mu-gelnom“. Včasih se je res nalezal, da je imel pod no-som vse brke rosne, a to je bilo le v vsakem svetem času enkrat. Pa še takrat ni storil tega drugače, če ni bil silno razburjen.

Tistega večera, ko se je nameraval izvršiti „po-hod švercarjev“, si je kovač Koren ravno gasil žejo ter svoja suha pljuča namakal v gostilni „Pri zeleni lipi“. Tudi nekoliko švercarjev je bilo ondi zbranih. — Nenadoma pa pride novica, da s švercanjem ne bo nič več. Trgovec onstran deželne meje, s katerim so bili švercarji v tajni trgovinski zvezi, je namreč pre-lomil pogodbo ter hoče blago za veliko večjo ceno raz-pečavati. Pri tem pa švercarji nimajo nič zasluzka. In sedaj se je pričelo preklinjanje in zmerjanje brez konca in kraja — najprej so bili v mislih umazani obmejni sosedje in potem — preklicani financarji. Ko zasliši kovač Koren omeniti financarje, je bil ves v ognju. Koren prične pridigovati . . . vedno bolj in bolj je bil razvnet; čim dalje je govoril, tem bolj so bila suha njegova pljuča in jetra, in tem srčneje in obilnejše vlivala mojster trtni sok za svoj ovratnik. Čez pol ure se mu je že poznal učinek vinske kapljice; čez druge pol ure ni imel več „mugelna“, ampak neko pošast, ki mu je vedno majala nogsomitje. Konč-no ni mojster Koren več vedel, ali je kovač ali gla-divo. Razbijal je s svojo ogromno, medvedovo taco tako močno po mizi, da so kupice odskakovale od nje, kakor kobilice na travniku. Zdaj izgubi mojster dar govornenja. En čas še ropota s svojo pestjo, pa tudi to preneha — mojster spi.

Švercarji so si ga tudi pošteno privoščili, vsled tega so postajali vedno bolj srčni. Domenili so se končno, da bodo tem „pohajkovalcem“ (financarjem) eno prav žmahno zagodli. Posvetujejo se semintje; slednjič stavi „debeli Jaka“, ki je bil najpredržnejši med vsemi, nek predlog. Ta je bil sprejet ter so ga začeli takoj izvrševati.

Kovača Korena zanesejo v stransko sobo; tam mu čedno in snažno umijejo obraz, mu odstrižejo dolgo brado, brke pod brado elegantno navihajo, lase fino počesajo; nato prinese „debeli Jaka“ monturo, kakoršno nosijo financarji, uniformo nadkomisarja. Odkod jo je prinesel in kje jo je vzel, še zdaj nikdo ne ve.

To uniformo oblečejo zdaj mojstru, ki je smr-čal, kakor njegov meh v delavnici; pripašajo mu tu-di dolgo sabljo, ogrnejo ga z mantelnom, čako mu po-tisnejo na glavo in nazadnje mu nateknejo še njego-va očala na njegov častitljivi nos.

Mojster Koren je bil ves ta čas, ko so ga deko-rirali in uniformirali, popolnoma neobčutiljiv kakor kos lesa. — Le tuintam je malo zamolklo zahropel ali dvignil svojo pest, kakor da bi hotel spet nabijati. — Ko je bil tedaj „nadkomisar“ izgotovljen, čudili so se prefrigani tovariši sami svojemu umotvoru. Živa duša ne bi spoznala mojstra kovača v tej krasni u-niformi; celo žena kovačica bi se morala motiti nad svojim ljubljnim Blažetom. — A sedaj sledi vrhunec cele komedije.

„Debeli Jaka“ vleče z dvema pomagačema ča-stitljivega mojstra Kovača — sedaj nadkomisarja — proti kasarni financarjev. Polože mojstra pred kasar-no na klop, mu lepo vredijo čako, ogrinjač (svrčnik), sabljo in očala ter potegnejo na vso moč parkrat za zvonec. Precej se odpre na kasarni okno in zaspan glas vpraša, kaj bi neki bilo. — „Debeli Jaka“ za-kriči gori proti oknu: „Gospod nadkomisar je tu — mu je neko slabo!“ nato zbeži Jaka in njegovi navi-hani tovariši tako naglo, kolikor so jih mogle nesti noge.

Čez nekoliko trenutkov se odpro kasarniška vra-ta in dva financarja stopita s svetilko vun. Naprav-ljata globoké poklone ter salutirata neprestano pred „nadkomisarjem“. Ker pa se oseba, kateri izkazuje-ta toliko čast, niti ne gane, loti se ju velikanska zadre-ga.

Nadkomisar je stanoval v bližnjem mestu in slovel kot zelo strog gospod. — Nista si mogla tedaj raztolmačiti, kaj je neki danes predstojnika, pred ka-terim so imeli vsi velik strah in ga onadva še niti poznala nista, semkaj privedlo; njegov trdovratni molk jima je bil silno mučen. — Po mnogih kompli-mentih stopita slednjič nekoliko bližje. Spoznala sta sedaj kmalu, da ima gospod nadkomisar enega pri sebi, ki je močnejši od njega in na komplimente nič ne drži.

Pokličeta svoje tovariše; ti nesejo potem z zdru-ženimi močmi neznanega predpostavljenega gor v so-bo odsotnega nadkomisarja, odpnejo mu sabljo, polo-žijo ga oblečenega, kakor je bil, na „kanape“ ter se podajo k počitku. Kmalu je bila v kasarni zopet te-ma; in „debeli Jaka“, ki se je še enkrat semkaj pri-plazil, je odšel krohotaje, da bi se lahko zadavil s smehom.

„Nadkomisar“ pa je spal na kanapeju, četudi ne spanje pravičnega, pa vendar medvedje spanje.

Dan je že sijal skozi okno; ura na župnijski cerkvi je že odbila sedem, tu se prebudi kovač v fi-nancarski monturi. Spočasnka gleda in se ozira srepo po izbi na okrog — vse tuje — oči mu postajajo ved-no večje. Sedaj zapazi čudno obleko, v kateri tiči, fin-

ogrinjač in sukno z rumenimi svitlimi gumbi; — na mizi leži službena čaka in dolga sablja. Kovač gleda na vse to debelo in vedno bolj debelo. — Vse mu je bilo tako temno in nejasno. Kovač skoči pokonci in hiti k ogledalu. Iz ogledala mu gleda nasproti popol-noma tuj obraz, gladko obrvit, z dolgimi navihanimi brki, na nosu čepce očala. To je pa neki veliki gospod! — misli si kovač. — Vrže očala proč. Sedaj vidi natančneje.

Spoznal je sedaj, da tiči on v financarski suk-nji. Zvezdice na kolerju mu kažejo tudi čast. Jezno potresa z glavo, potem drvi k oknu. Okno je bilo o-brnjeno na ozek dvor; zunaj dežuje in megle visijo nad zidovjem. — vse nepoznano!

Zdaj začne kovač sam sebe povpraševati in pre-mišljevati:

„Ja, sem res jaz financar? . . . Mislim sem, da sem bil jaz nekaj kovač, ali so bile to le sanje?“

Ozira se zopet počasi okrog; tu zagleda viseti na klinu žensko kričo in eleganten ženski klobuk. Pretrese se.

„H . . . č in tristo medvedov!“ mrmra kovač, „sem navsezadnje oženjen s kako blagorodno mestno gos-po? . . . To mi je nerazumljivo! . . . Na noben na-čin . . . jaz sem vzel vendar za ženo čisto priprosto kmečko žensko, Loparnikovo Zefo! . . . Ali se mi je to tudi le sanjalo? . . . Ali sem navsezadnje zares na drugem svetu in sem med financarje obsojen? . . . To mi ne gre v glavo! . . .“

Nekdo potrka narahlo na duri.

„Notrrr!“ zakriči mojster kovač.

Vstopi mlad financar: napravi nešteto poklonov, nato začne skrajno dvorljivo:

„Dobro jutro, gospod nadkomisar! So gospod nadkomisar dobro spali? Ali gospod nadkomisar kaj zahtevajo? Morebiti kavo? Ali želijo gospod nadko-misar še počivati?“

„Pojdite se solit Vi z Vašim nadkomisarjem!“ se zadere kovač.

„Se gospod nadkomisar ne počutijo dobro?“

„Ali sem jaz res nadkomisar?“ — „Pa vendar — gospod nadkomisar?“

„Od kedaj sem torej jaz nadkomisar?“ — „To vendar Vi sami dobro veste, gospod nadkomisar!“

„Jaz ne vem ničesar!“ — „Ali naj morda pokli-čem gospoda nadpaznika?“

„Radi mene ga pokličite, če že hočeš.“ Mladi vo-jak odide in kmalu nato se prikaže nadpaznik. Ta je bil ponoči zunaj na patroli ter o novem gostu ničesar ni vedel; poznal pa je pravega nadkomisarja osebn-o. Ko je zagledal tedaj tuj obraz pred seboj, se je moč-no začudil. Nato pa vpraša:

„Gospod nadkomisar ste gotovo iz kakega bliž-njega okraja?“

„Na svetu sem pač enkrat bil, to vem,“ odgo-vori kovač.

„Pa, gospod nadkomisar!“ — „Jaz nisem noben nadkomisar!“

„Toda, dovolite, kdo pa potemtakem pravzaprav ste?“

„Jaz ne vem!“

„Oprostite, odkod pa prihajate?“

„Povejte mi Vi rajši, kje da sem!“

„Gospod nadkomisar, Vi se nahajate v Dobravi v finančni kasarni.“

„A, tako, v Dobravi? . . . To mi je pa znano . . . tu sem bil jaz nekaj doma, če vse to niso le sanje.“

Nadpazniku se je zdelo tujevo obnašanje in kretanje čudno, in ker so obmejni pazniki vobče ne-zaupni ljudje, začel je sumiti. Zato vpraša odločneje:

„Ali, prosim Vas, povejte vendar, kdo ste!“

„Jaz resnično ne znam!“

Financar suče svoje brke ter meri z očmi ko-vača od nog do glave.

Kovač nekaj trenutkov pomišlja, potem pa pravi: „Pojdite dol h kovaču Korenu in vprašajte, če je mojster doma. — Ako je mojster doma, potem zares ne vem, kdo da sem. — Če pa mojstra ni doma, no, potem bom menda jaz kovač Koren.“

Nadpaznik zmaje z glavo ter odide. — Mladi financar, ki je prišel kovača zjutraj prvi pozdravljat, je hitel v kovačnico. Tam najde kovačico v groznih skrbeh. Gospod soprog ni bil celo noč doma in ga ni-so mogli po celem trgu nikjer najti. Po izjavi finan-carja gre kovačica v kasarno.

Ko zagleda kovač svojo ženo, plane proti njej z glasnim vzklikom: „Zefa! Zefa!“ ter jo objame. Že-na pa ga sune jezno od sebe ter vpraša, ali je tako neumestno obnašanje pri visokih gospodih običajno. — Ni namreč poznala „nadkomisarja“.

Tedaj vpraša kovač skoro žalostno:

„Ja, Zefa, ali res nisem tvoj mož? Ali te nisem vzel za ženo? Ali se ne moreš domisliti?“

Sedaj ga je žena spoznala na glasu. Pogledala ga je natančneje ter spoznala sedaj tudi njegov ob-raz.

„Ah, Blaže,“ vsklikne ona, „kako pa si prišel v to maškerado? . . . In nič brade več? . . . Kje si vendar izgubil svojo brado? Kje si se klatil? . . .“

Kovač ni vedel na ta vprašanja ničesar odgo-voriti. — Žena odhiti na dom ter pošlje možu njego-vo obleko. Ko se je spremenil „nadkomisar“ zopet v kovača, korakal je nevoljen proti domu v svojo ko-vačnico.

